

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ
ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМ. І.І. МЕЧНИКОВА
ГАЗЕТА "КРАЄЗНАВСТВО. ГЕОГРАФІЯ. ТУРИЗМ"

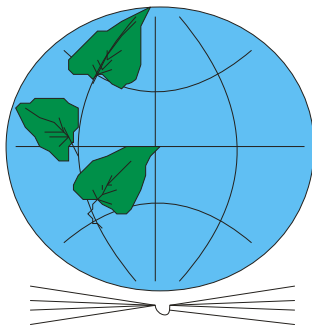

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

V Всеукраїнської науково-практичної конференції

(з міжнародною участю)

"Географія та екологія: наука і освіта"

10-11 квітня 2014 року

(до 200-ліття від дня народження Тараса Шевченка
та до 60-тої річниці утворення Черкаської області)

УМАНЬ 2014

Редакційна колегія:

Браславська О.В. – доктор педагогічних наук, професор, зав. кафедри географії та методики її навчання, УДПУ імені Павла Тичини, голова оргкомітету.

Половка С.Г. – доктор геологічних наук, професор, зав. кафедри загального землезнавства та геології, УДПУ імені Павла Тичини, заступник голови оргкомітету.

Совгіра С.В. – доктор педагогічних наук, професор, зав. кафедри хімії, екології та методики їх навчання, УДПУ імені Павла Тичини.

Ярошинська О.О. – кандидат педагогічних наук, доцент, проректор з наукової роботи, УДПУ імені Павла Тичини.

Коберник О.М. – доктор педагогічних наук, професор, директор Інституту природничо-математичної та технологічної освіти, УДПУ імені Павла Тичини.

Денисюк Г.І. – доктор географічних наук, професор, зав. кафедри географії, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського.

Топчієв О.Г. – доктор географічних наук, професор, зав. кафедри соціальної і економічної географії, Одеський національний університет імені І.І. Мечникова.

Гончаренко Г.Є. – кандидат біологічних наук, доцент, зав. науковою лабораторією «Екологія і освіта», УДПУ імені Павла Тичини.

Осадчий О.С. – кандидат с/г наук, доцент, УДПУ імені Павла Тичини.

Серебрий В.С. – головний редактор газети "Краєзнавство. Географія. Туризм".

Якимчук Р.А. – кандидат біологічних наук, доцент, декан природничо-географічного факультету, УДПУ імені Павла Тичини.

Кравцова І.В. – кандидат географічних наук, доцент, УДПУ імені Павла Тичини.

Миколайко В.П. – кандидат с/г наук, доцент, УДПУ імені Павла Тичини.

Ситник О.І. – кандидат географічних наук, доцент, УДПУ імені Павла Тичини.

Лаврик О.Д. – кандидат географічних наук, доцент, УДПУ імені Павла Тичини.

Черненко Т.М. – викладач кафедри загального землезнавства та геології, УДПУ імені Павла Тичини, відповідальний секретар.

Географія та екологія: наука і освіта : матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції (з міжнародною участю), м. Умань, 10-11 квітня 2014 р. / відп. ред. О.В.Браславська. – Умань ВПЦ «Візаві», 2014. – 371 с.

Збірка містить матеріали, доповіді та тези, якими охоплено широкий спектр географічних і екологічних досліджень. Під час роботи конференції висвітлено такі питання:

1. Фундаментальні та прикладні дослідження в географії: досягнення, проблеми, перспективи.
2. Ландшафтно-екологічний моніторинг України.
3. Активні форми і методи навчання географії та екології в закладах освіти.

НАПРЯМИ СПІЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧЕНИХ З УСТАНОВАМИ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ

***В.П. Воровка**, к. геогр. н., доцент, декан природничо-географічного факультету, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького
e-mail: geofak_mgpu@ukr.net*

Стаття актуальна тим, що розкриває можливості, доцільність і необхідність тісної співпраці вчених з адміністраціями та співробітниками об'єктів і територій природно-заповідного фонду України. Перш за все це стосується новостворених територій, штат співробітників яких укомплектований ще досить слабо і в основному не фахівцями, не вузькопрофільними спеціалістами, які в межах своїх службових уповноважень повинні здійснювати наукову діяльність, проводити моніторинг стану біотичного та абіотичного середовищ, ландшафтів. Вчені з їх знаннями, досвідом і методиками можуть за досить короткий період часу навчити, підказати і показати особливості здійснення наукових досліджень у межах природоохоронних територій та навчити особливостям методики.

Мета даної статті – показати можливі шляхи співробітництва вчених з адміністраціями та співробітниками установ природно-заповідного фонду України. Досвід несистемного співробітництва вчених м. Мелітополя з адміністраціями та співробітниками установ природно-заповідного фонду України налічує декілька десятків років. Однак певна робота у вигляді системи розпочалася з 2005 року, коли зусиллями ініціативної групи вчених було створене приватне підприємство «Центр екологічного управління» з широким статутним переліком послуг в області екологічного менеджменту.

Крім співзасновників підприємства (а в їх складі – доктори і кандидати наук, докторанти) до виконання різноманітних видів наукових робіт залучаються провідні вузькопрофільні фахівці – теріолог, ентомолог, орнітолог та інші. В рамках діяльності підприємства були виконані ряд проектів, пов'язаних як зі створенням, так і з розвитком об'єктів і територій природно-заповідного фонду та їх управлінням. Найбільший досвід був набутий при виконанні проектів організації національних природних парків та природних

заповідників, проектів утримання та реконструкції парків-пам'яток садово-паркового мистецтва, а також в області наукових обґрунтувань зі створення нових об'єктів і територій природно-заповідного фонду України.

У числі виконаних робіт - проекти по всіх регіонах України:

- проекти організації національних природних парків («Прип'ять-Стохід, «Азово-Сиваський», «Деснянсько-Старогутський», «Олешківські піски» та ін.);
- проекти організації природних заповідників («Сланецький степ», «Древлянський»);
- проекти утримання та реконструкції парків-пам'яток садово-паркового мистецтва (парки Мелітополя, Запоріжжя, Одеської та Херсонської областей).

Серед основних напрямів спільної праці вчених з працівниками і керівництвом установ природно-заповідного фонду, на наш погляд, можна виділити такі:

- а) спільні наукові дослідження з метою виконання Літопису природи;
- б) консультування за методиками наукових досліджень;
- в) спільне виконання Проектів організації території;
- г) спільна участь у конкурсних програмах і грантах;
- д) спільна організація і проведення наукових семінарів, конференцій і тренінгів.

Перший напрям – щорічне виконання Літопису природи - обов'язкового документу, який підсумовує роботу наукового відділу парку за рік. Серед важливих розділів для виконання науковцями – дослідження на наукових полігонах, узагальнення та аналіз річних спостережень за абіотичним середовищем, змінами рослинного і тваринного світу, аналіз результатів та перспектив подальших наукових досліджень, участь співробітників парку у реалізації міжнародних конвенцій. Таке співробітництво особливо важливе для новостворених парків і заповідників, співробітники яких ще не мають достатнього досвіду наукової, рекреаційної, еколого-просвітницької, природоохоронної та управлінської діяльності.

Другий напрям співробітництва – консультування за методиками наукових досліджень. Оптимальний варіант – підготовка методичних рекомендацій з організації усіх видів діяльності у парку чи заповіднику, і в першу чергу - наукової: методика оцінки чисельності різноманітних видів тварин, методика флористичних досліджень, картографування території, створення баз даних ГІС і т.д. Третій напрям – спільне виконання Проектів організації території національного природного парку чи заповідника, регулярність яких становить 10 років. Більшість розділів цього документу безпосередньо вимагають наявності знань і певних досліджень як у галузі фізичної, так і в галузі соціальної та економічної географії. Частина розділів Проекту організації виконується на основі вже існуючих матеріалів за попередній період або з використанням проектів створення, однак управлінська частина кожного проекту на майбутнє десятиліття виконується вченими-проектантами за активної участі адміністрації парків, співробітників відповідних відділів та служб.

Четвертий напрям - спільна участь у конкурсних програмах і грантах. Таких прикладів багато, але в цьому випадку вчені можуть зорієнтувати адміністрацію та співробітників парку на особливості формулювання мети і завдань досліджень, а також особливості оформлення документів для участі в конкурсах різних рівнів, на можливості прикладного застосування грантової підтримки та її реалізації у межах парку чи заповідника.

П'ятий напрям - спільна організація і проведення наукових семінарів, конференцій, тренінгів. Таких прикладів також доволі багато, але здійснюють таку діяльність тільки окремі установи, керівництво яких розуміє важливість таких заходів. Це необхідно для набуття нового досвіду, залучення інвестицій, залучення туристичних потоків, передачі власного практичного досвіду, узагальнення результатів наукової діяльності, удосконалення методик тощо.

НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ВИКЛАДАННЯ СПЕЦКУРСІВ ДЛЯ МАГІСТРІВ

Зміст

Браславська (Тімець) О.В., Половка С. Г.

ГЕОГРАФІЧНА ОСВІТА І НАУКА НА ЧЕРКАЩИНІ: ЗДОБУТКИ Й ПЕРСПЕКТИВИ В УМАНСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ ПЕДАГОГІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ

Арсененко І.А, Сорокіна Ц.В., Тишлек М.В.

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ РЕКРЕАЦІЙНОЇ І ТУРИСТСЬКО-ЕКСКУРСІЙНОЇ ГАЛУЗІ В ЗАПОРІЗЬКОМУ РЕГІОНІ

Арсененко І.А., Топалова О.І., Гапонова О.С.

ВИЗНАЧЕННЯ РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНИХ РАЙОНІВ І ЇХ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ В МЕЖАХ ЗАПОРІЗЬКОГО ПРИАЗОВ'Я

Барщевська Н.М.

АНТРОПОГЕННА ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРАВОБЕРЕЖНИХ РУСЛОВО-ЗАПЛАВНИХ КОМПЛЕКСІВ ДНІПРА В МЕЖАХ М. КИЄВ

Безлатня Л.О.

«ОНУФРІЄВСЬКИЙ ПАРК»: ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ

Берчак В.С.

ВОДНІ АНТРОПОГЕННІ ЛАНДШАФТИ ДОЛИНИ РІЧКИ УМАНКИ

Irene Bielinski

THE DEMOGRAPHIC SITUATION OF THE POPULATION OF BRUSSELS CAPITAL REGION

Бірюкова Н.В.

ПРАКТИКА ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ У ВИКЛАДАННІ ГЕОГРАФІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Вальчук-Оркуша О.М.

КЛАСИФІКАЦІЯ ЗАЛІЗНОДОРОЖНИХ ЛАНДШАФТІВ УКРАЇНИ

Witold Warcholik (Витолд Вархолик)

ГЕОГРАФ-ЕКСКУРСОВОД, ГЕОГРАФ-ГИД

Воровка В.П.

НАПРЯМИ СПІЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧЕНИХ З УСТАНОВАМИ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ

Гавриленко О.П.

НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ВИКЛАДАННЯ СПЕЦКУРСІВ ДЛЯ МАГІСТРІВ

Гамкало М. З., Паньків Н. М.

РОЗВИТОК ГІРСЬКОЛИЖНОГО ТУРИЗМУ НА КУРОРТІ ДРАГОБРАТ

Гаталяк О.М.

ДЖЕРЕЛА ДОСЛІДЖЕННЯ ВОЛИНИ ЯК ІСТОРИКО ГЕОГРАФІЧНОГО РЕГІОНУ

Гетьман В. І.

ДЕ ВЗЯТИ ЛЮДСТВУ ЕНЕРГІЮ?

Agnieszka Gil, Remigiusz Pacyna,

Multimedia geographical atlas of the world – educational revolution or a prevailing trend?

Грицевич В.С.

**ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ПІЗНАННЯ ГЕОПРОСТОРОВОЇ
ОРГАНІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА**

Грицевич В.С., Кіцера О.

**ГЕОГРАФО-КРАЄЗНАВЧЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНОЇ
СПАДЩИНИ НИЗОВОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОДИНИЦІ (НА ПРИКЛАДІ
ЗОЛОЧІВСЬКОГО РАЙОНУ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ)**

Гришко С.В.

**ПАРАГЕНЕТИЧНІ ЗВ'ЯЗКИ У ЛІСОВИХ МАСИВАХ (НА ПРИКЛАДІ
СТАРОБЕРДЯНСЬКОГО ЛІСНИЦТВА)**

Даценко Л.М., Зав'ялова Т.В., Непша О.В., Прохорова Л.А., Матвєєва О.В.

**ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ НЕСПРИЯТЛИВИХ ГЕОЛОГО-
ГЕОМОРФОЛОГІЧНИХ ПРОЦЕСІВ ПІВНІЧНО-ЗАХІДНОГО
ПРИАЗОВ'Я**

Денисик Б.Г.

ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «РЕКРЕАЦІЙНИЙ ГЕОЕКОТОН»

Денисик Г.І.

**ДОСЛІДЖЕННЯ МІКРООСЕРЕДКОВИХ ПРОЦЕСІВ, ЯК НОВИЙ
НАПРЯМ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО ЛАНДШАФТОЗНАВСТВА**

Джаман В.О.

**НАЦІОНАЛЬНА СТРУКТУРА НАСЕЛЕННЯ ЯК ЧИННИК
РОЗВИТКУ ЕТНОТУРИЗМУ В ЧЕРКАСЬКІЙ ОБЛАСТІ**

Джаман Я.В.

**НАЦІОНАЛЬНА СТРУКТУРА НАСЕЛЕННЯ ЯК БАЗА РОЗВИТКУ
ЕТНОТУРИЗМУ В ЧЕРНІВЕЦЬКІЙ ОБЛАСТІ**

Witold Jucha

**Changes of hydrographic network in Tarnobrzeg Plain in XX century saved on
archival maps**

Добровольська Н.В.

**ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПЕРЕХОДУ ЗЕМЛЕРОБСТВА
В УКРАЇНІ ДО ЕКОЛОГІЧНО ЗБАЛАНСОВАНОГО СТАНУ**

Дубенюк А.А.

**ТУРИСТИЧНІ КЛАСТЕРИ ЯК НОВА ФОРМА ОРГАНІЗАЦІЇ ТУРИЗМУ
В УКРАЇНІ**

Запорожець Л.М.

**РОЛЬ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В РОБОТІ ВЧИТЕЛЯ ГЕОГРАФІЇ ДЛЯ
ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ**

Іванов Є. А., Ключник В. В.

**ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРИРОДНО-ГОСПОДАРСЬКИХ
СИСТЕМ ПЕРЕДКАРПАТСЬКОГО СІРКОНОСНОГО БАСЕЙНУ**

Квасневська О.О.

**ІСТОРИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ ОЙКОНІМІВ БАРСЬКОГО
РАЙОНУ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ**

Ковальчук І.П., Рожко О.В.